

۱- مغولان از چه اقوامی بودند و در کجا زندگی میکردند؟

آنها اقوام بیابانگردی بودند که در سرزمین مغولستان واقع در شمال چین و جنوب سیبری می زیستند.

۲- مردم مغول به چه شیوه ای زندگی می کردند؟

آب و هوای سرد و خشک منطقه، باعث شده بود آنها شیوه زندگی کوچ نشینی و دامداری را برگزینند.

۳- علت اینکه مردم مغول به غارت یکدیگر و همسایگان می پرداختند چه بود؟

این قبایل به سبب افزایش جمعیت و کمبود مراتع ناگزیر بودند برای تامین زندگی، به غارت یکدیگر و همسایگان پردازند.

۴- چنگیز که بود و چه کرد؟

چنگیز رئیس یکی از قبایل مغول بود که همه قبایل مغول را زیر فرمان خود در آورد و حکومتی نیرومند تشکیل داد و برای اداره آن مجموعه قوانینی را با عنوان یاسای چنگیزی تدوین کرد و به اجرا گذاشت.

۵- قوانین چنگیز .. یاسا .. نام داشت.

۶- یکی از اصول مهم یاسای چنگیز چه بود؟ کسانی که خود را تسلیم سپاه مغول می کردند، از قتل و غارت در امان بودند، اما آنان که مقاومت می کردند، باید قتل عام و غارت می شدند.

۷- چنگیز چگونه فردی بود؟ چنگیز در فنون رزمی مهارت کامل داشت و در حيله های جنگی استاد بود. وی مردی بی رحم بود و سربازان، سرداران و حتی فرزندان او باید بدون چون و چرا فرمانش را اطاعت می کردند.

۸- مغولان پس از آنکه متحد و قدرتمند شدند به چه فکری افتادند؟

به فکر حمله به سرزمین های آباد و تصاحب ثروت آنها افتادند. آنها نخست به چین حمله و شهر ثروتمند پکن را تسخیر و غارت کردند.

۹- مغولان چگونه به مرزهای ایران نزدیک شدند؟ با فتح سرزمین هایی در غرب مغولستان، به مرزهای ایران نزدیک شدند.

۱۰- مغولان در زمان .. خوارزمشاهیان .. به ایران هجوم آوردند.

۱۱- بهانه چنگیز خان برای حمله به ایران چه بود؟ در زمان سلطان محمد خوارزمشاه وقتی اعضای یک کاروان تجاری مغول به یکی از شهرهای ایران آمده بودند، به دستور حاکم آن شهر به جرم جاسوسی دستگیر و کشته شدند. چنگیز خان این موضوع را بهانه ای برای هجوم به ایران قرار داد.

۱۲- سلطان محمد خوارزمشاه در مقابل حمله مغولان چه کرد؟

به مقابله شتافت، اما در همان برخورد اول با سپاه مغول، چنان دچار بیم و هراس شد که فرار کرد. فرار او روحیه سپاهیان و مردم را ضعیف کرد.

۱۳- جانشین سلطان محمد خوارزمشاه که بود؟ پسرش سلطان جلال الدین

۱۴- سلطان جلال الدین خوارزمشاه در مقابل مغولان چرا نتوانست کاری از پیش ببرد؟

او در یک جنگ بر مغولان پیروز شد، اما به دلیل اختلافات و درگیری های داخلی کاری از پیش نبرد. در آن شرایط حساس، برخی از سرداران و حاکمان محلی و نیز خلیفه عباسی نه تنها جلال الدین را یاری نکردند، بلکه با وی وارد جنگ شدند.

۱۵- هجوم هولناک .. چنگیز .. ، یکی از فجایع تاریخ ایران بود.

۱۶- نتیجه حمله چنگیز خان به ایران چه بود؟

بر اثر این هجوم بسیاری از ایرانیان جان باختند و تعداد زیادی به اسارت در آمدند یا آواره شدند. ترس و وحشت سراسر ایران را فرا گرفت و مردم دچار سرخوردگی شدند. از این رو میل به گوشه گیری و دوری از اجتماع در جامعه رواج یافت. سپاه چنگیز خان در جریان هجوم به ایران شهرها و آبادی های زیادی را ویران کردند و آسیب فراوانی به مزارع کشاورزی و قنات ها وارد آوردند. مغولان همچنین مساجد، مدارس و کتابخانه ها را خراب کردند و کتابها را سوزاندند.

۱۷- چه کسی مأمور شد تا فتوحات مغول را در ایران و دیگر بخشهای جهان اسلام کامل کند؟ هلاکو خان

۱۸- هلاکو خان که بود و چه اقداماتی را انجام داد؟

هلاکو خان نوه چنگیز بود. او نخست اسماعیلیان ایران را از بین برد و قلعه های آنها را ویران کرد، سپس با تسخیر بغداد و کشتن خلیفه، خلافت عباسی را برانداخت.

۱۹- هولاکو خان پس از نابودی خلافت عباسی، حکومت **ایلخانان** .. را تأسیس کرد.

۲۰- اوضاع ایران در زمان فرمانروایی سلسله ایلخانان چگونه بود؟

ایران از نظر سیاسی یکپارچه و متحد شد و حکام و سرداران محلی تحت حاکمیت و سلطه مغولان، قرار گرفتند. حکومت ایلخانان با سایر حکومت های مغولی در آسیا و دولتهای اروپا ارتباط برقرار کرد.

۲۱- آخرین ایلخان مغول **ابوسعید**.. بود.

۲۲- پس از مرگ آخرین ایلخان مغول (ابوسعید) حکومت ایلخانان دچار چه وضعیتی شد؟

حکومت آنها فرو پاشید. ایران بار دیگر دچار هرج و مرج، آشوب، جنگ و قتل و غارت های بی حساب شد، یکپارچگی و اتحاد سیاسی کشور ما از بین رفت و حاکمان محلی و سرداران مغول و غیر مغول، هر کدام بر بخشی از آن مسلط شدند و با یکدیگر به رقابت و ستیز برخاستند.

۲۳- همزمان با فروپاشی حکومت ایلخانان چه عواملی موجب بروز قیام های مردمی شد؟

بی عدالتی و ستمگری حاکمان محلی، خشم و نارضایتی مردم را برانگیخت و موجب بروز قیام هایی در گوشه و کنار ایران شد.

۲۴- قیام سربداران از روستای باشتین سبزوار آغاز شد. صحیح (*) غلط ()

۲۵- حکومت سربداران توسط چه کسانی و چگونه تأسیس شد؟

ساکنان روستای باشتین که از زیاده خواهی و گستاخی مأموران حاکم مغولی خراسان به ستوه آمده بودند، به پا خاستند و مأموران مغول را مجازات کردند. آنان با شعار "سر به دار می دهیم، تن به ذلت نمی دهیم"، سپاه حاکم مغول را در آن ولایت شکست دادند. قیام به سرعت گسترش یافت و سربداران پس از تصرف شهر سبزوار، حکومت خود را تأسیس کردند.

۲۶- تیمور که بود و چه کرد؟

او یکی از فاتحان مشهور در تاریخ است که بخش وسیعی از آسیا را فتح کرد و امپراتوری تیموری را بنیان گذاشت. او خود را از خاندان چنگیز می دانست. تیمور در بی رحمی و خونریزی دست کمی از چنگیز نداشت.

۲۷- رابطه تیمور با هنر چگونه بود؟

او به هنر علاقه نشان می داد و هر شهر و ولایتی را می گشود، هنرمندان و صنعتگرانش را به پایتخت خود می فرستاد.

۲۸- پایتخت تیمور شهر **سمرقند**.. بود.

۲۹- تیمور پس از تسلط به ماوراء النهر چه کرد؟

با سوء استفاده از اوضاع پریشان و آشفته ایران که از هر گوشه آن خانی و سرداری حکومت می کرد، چندین مرتبه به کشور ما یورش آورد. یورش های او نیز مانند هجوم چنگیز، آسیب و صدمات فراوانی به مردم ایران وارد کرد.

۳۰- تیمور امپراتوری پهناوری را بنیان گذاشت که از مرزهای **چین**.. تا **شام**.. گسترش یافته بود.

۳۱- شاهرخ که بود و چه کرد؟

پسر تیمور بود، بر رقیبان خود برتری یافت و موفق شد بخش وسیعی از ایران را تحت تسلط خود در آورد.

۳۲- حکومت تیموریان با ظهور **صفویان**.. در ایران ازمیان رفت.

فعالیت های درس ۱۵

۱- آیا به نظر شما علت هجوم مغولان به ایران فقط قتل اعضای کاروان تجاری آنها بود؟

خیر، قتل اعضای کاروان تجاری فقط بهانه ای بیش برای حمله نبود. علت اصلی این بود که مغولان بعثت افزایش جمعیت دچار کمبود چراگاه و کمبود مواد غذایی شده بودند و لذا برای تأمین این مواد باید به سرزمین های آباد همسایه حمله کرده و آنها را تصاحب می کردند.

۲- کار برگه شماره (۱۰) نمودار علت و معلول را در کلاس انجام دهید.

(جواب بر عهده دانش آموزان)

۳- از متون شماره یک و دو چه چیزی در باره حمله مغولان استنباط می کنید؟

در می یابیم که مغولان مردمانی وحشی و بیابانگرد بودند که به هر شهر و آبادی که می رسیدند فقط قتل و غارت و ویرانگری می کردند و در این حملات خسارات زیادی به کشورمان وارد شد.

۴- به نقشه (صفحه ۹۳) دقت کنید و بگویید کدا ولایات ایران مورد هجوم لشکریان چنگیز خان مغول قرار گرفتند.

اُترار، بخارا، سمرقند، گرگانج، مرو، توس، نیشابور، بلخ، هرات، ری، همدان، اردبیل، مراغه، تبریز و مرند.

۵- آیا انسان ها در هنگام جنگ نیز باید حقوق دیگران را رعایت کنند؟ چگونه؟ آیا آنها اجازه دارند به غیر نظامیان و آثار

فرهنگی و بناهای تاریخی یک کشور صدمه بزنند؟ گفت و گو کنید.

بله باید حقوق آنها رعایت شود، در هنگام جنگ باید بین نظامی و غیر نظامی تفاوت قایل شد و غیر نظامی ها نباید هدف عملیات نظامی واقع شوند و بر اساس حقوق بشر دوستانه بین المللی هر گونه حمله به بناهای تاریخی، آثار هنری یا عبادتگاه ها و استفاده از چنین اهدافی برای حمایت از اقدامات نظامی مطلقاً ممنوع است. حمله به مناطق خاصی مانند بیمارستان ها نباید صورت بگیرد. کودکان، زنان و افراد سالخورده از اقشار آسیب پذیر در جنگ می باشند و باید از مصونیت برخوردار باشند.

عظاملك جوبنى در تاريخ جهانگشا، هجوم مغولان به شهر بخارا را از زبان يكي از اهالي آن شهر اين گونه روايت مي كند:
"آمدند و كندند و سوختند و كشتند و بردند و رفتند"

كمال الدين اصفهاني، شاعر ايراني كه به دست مغول ها كشته شد، حمله مغولان را به شهر اصفهان، چنين به نظم كشيده بود:
دي بر سر مرده اي دوصد شيون بود
امروز يكي نيست كه بر صد گرويد